

Oleksandr Polishchuk

Key values in civic society determining the state's development direction

The value aspects of a modern civic society have been studied. Their function in promoting the activity of civic society, determining its collective action and the vector of development of the state and society as a whole have been cleared out. It is established that civic society is a universal pattern of further development of the society, and its values are divided into universal (primary), social-political (secondary) and others, which are intertwined in the space of this socio-political institution and provide the vector of development within the state. At the same time the attention is paid to the public community and its values, which, compared to the values of civic society, have common features. The consolidating role of values in the process of forming the community of civic society has been revealed. The importance of the values of civic society in Ukrainian revolutions and the confrontation between Ukraine and Russia has been mentioned.

Also, be aware that the value - social phenomenon, therefore can not be unambiguously true or false. The concept of truth is too narrow for the characteristic way matching values and reality. In certain social conditions entity devoid of value choice, and therefore the responsibility for its assessment. An important characteristic values care objective and subjective significance rate, which is also impossible to spread the concept of truth. Criteria for selection is always relative values caused by the moment, by historical circumstances, since transferred the problem of truth in the moral plane.

In turn, the value that unites civil society is the basis for combining social groups and institutions within the state and design collective action of civil society.

Keywords: values, civic society, state, civic community.

Надійшла до редакції 21.07.2016 р.

УДК 7.01:165.151

© Наталія Пронюк-Возна
(Чернівці)

ЕТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ «ЗГОРНУТОЇ» ГІПОТЕЗИ

У статті робиться спроба з'ясувати (осмислити) етичний потенціал ідеї у формі гіпотетичного раціонального уявлення в структурі наукової проблеми у контексті аксіопотенціалістської парадигми. Проблемний периметр охоплює всю соціокультурну сферу сучасної цивілізації. У цьому зв'язку неабиякого значення набуває проблема етичних потенцій фрагментів знання, що фіксують проблемність.

В означеному вище контексті набуває актуальності проблема етичного потенціалу раціональних гіпотетичних уявлень або «згорнутих» гіпотез у структурі наукових проблем як пізнавальних завдань з їх обґрунтування через побудову принципово нового знання про предмет дослідження.

Отже, ціннісні потенції проблеми на рівні формулювання й постановки є функцією від ціннісних потенцій ідей, які лежать в основі пізнавальних завдань. Щоб гіпотетична ідея або «згорнута» гіпотеза виконала свою роль, тобто стала осердям майбутньої теорії, вона має задовольняти певні критерії науковості. Ціннісний потенціал або творчий ресурс ідеї забезпечується логіко-гносеологічними, методологічними та загальнонауковими вимогами, що стосуються цієї форми знання.

Ціннісний потенціал наукової проблеми навіть на етапі її формування і постановки є також функцією від ціннісних потенцій як інтранаукових, так і екстранаукових факторів, що містяться в критеріях оцінки потенцій наукових проблем.

Ключові слова: етичний потенціал, ціннісний потенціал, наукова проблема, парадигма, знання, мораль, гіпотеза, етика, епістемологія, логіка.

Постановка проблеми. Осмислення ціннісних потенцій наукового знання передбачає розгляд не тільки його епістемного та естетичного потенціалу, а й етичних потенцій. Це стосується не тільки знання в цілому, а й форм та способів його становлення, їхнього місця і ролі у пізнавальній діяльності, прагнення до спрямованої на здобуття нового знання, що має неабияке значення для теорії і практики наукового пошуку, методології і філософії науки. Зазначимо, що знання містить у собі не тільки явну епістемну чи когнітивну потенцію як основну, а й неявні, евентуальні ціннісні потенції – естетичну й етичну, які часто-густо кваліфікують у методології і філософії науки як екстранаукові або позанаукові.

Розглядаючи ціннісні потенції знання, М. Марчук зазначає: «Найбільшою цінністю науки є потенціал, який актуалізується теоретично й практично. Учений має прагнути здійснити позитивний внесок у систему наукового знання, дбаючи при цьому про ціннісні характеристики результату своєї діяльності, у тому числі й моральні. Чим вищий аксіологічний потенціал знання, тим більше шансів, що ним скористаються на благо. І хоча не існує гарантій, що будуть обрані найкращі можливості, ми зобов'язані, принаймні, свої власні зусилля спрямувати на розширення кола позитивних аксіологічних альтернатив і свідомо уникати актуалізації негативних ціннісних потенцій знання» [3, с. 168]. Проте не завжди і не в усіх сферах наукової діяльності має місце слідування етико-гуманістичним принципам. Навіть науковий пошук, як зауважують І. Фролов і Б. Юдін, «давно вийшов з-під контролю, і сократівський постулат «знання і доброчинність нерозривні» уже списано в історичний архів» [8, с. 7], хоча етика науки виробила певні принципи, якими мали б керуватися учені у пізнавальній діяльності, визначила правила поведінки у науковому співтоваристві та взаємодію зі суспільством загалом. Попри це проблема етичного потенціалу знання, його форм, і залишається актуальною проблемою в методології та філософії науки [2; 5; 6].

Аналіз останніх досліджень. Проблема знання і моралі сягає сивої давнини. Цією проблемою цікавилися Сократ, Платон, Аристотель, а згодом І. Кант, від якого починається етико-аксіологія знання. Різними аспектами проблеми етики як науки переймалися філософи, методологи, соціологи і наукознавці: Л. Архангельський, Р. Атфілд, Л. Баженов, М. Бердяєв, М. Вебер, Г. Башляр, А. Гусейнов, Н. Злобін, М. Каган, В. Канке, Р. Карпінська, В. Келле, М. Кисельов, Ф. Канак, Е. Комарова, Л. Косарева, В. Крисаченко, Б. Кузнецов, Е. Ласло, М. Малкей, О. Мамчур, М. Марчук, Л. Мікешина, Б. Рассел, Ч. Сноу, Е. Соловійов, П. Сорокін, В. Стюпін, Л. Столович, Ю. Татаринів, Тейяр де Шарден, М. Туровський, Л. Уайт, А. Уайтхед, П. Фейерабенд, В. Франкл, І. Фролов, Б. Юдін, М. Гайдеггер, В. Черняк, А. Швейцер, В. Швирьов.

Постановка завдань та формулювання цілей. Упродовж більш ніж півстоліття актуалізуються проблеми соціального й культурно-світоглядного потенціалу та функцій наукового знання, його гуманістична вимірність, соціально-етичні принципи пізнавальної діяльності у контексті гуманістичних цінностей людства, проблеми еволюційно-генетичних основ етики у контексті сучасної біології, проблеми свободи дослідження й соціально-етичної відповідальності вчених та проблеми соціально-етичного регулювання наукових досліджень і т. ін. Іншими словами, проблемний периметр охоплює всю соціокультурну сферу сучасної цивілізації. У цьому зв'язку неабиякого значення набуває проблема етичних потенцій фрагментів знання, що фіксують проблемність.

В означеному вище контексті набуває актуальності проблема етичного потенціалу раціональних гіпотетичних уявлень або «згорнутих» гіпотез у структурі наукових проблем як пізнавальних завдань з їх обґрунтування через побудову принципово нового знання про предмет дослідження. Актуалізація цієї проблеми зумовлена не тільки широким контекстом соціокультурних та світоглядних проблем, а й потребами з'ясувати ціннісний аспект наукового пізнання та його результатів у контексті етико-гуманістичного виміру проблемного характеру людського пізнання, який «стирає грані між окремими науками» і «ми все більше спеціалізуємось не за науками, а за проблемами» [1, с. 54].

Виклад основного матеріалу. Твердження про те, що наукове знання ніколи не було і не може бути етично нейтральним, що Істина тільки умовно незалежна від Краси і Добра, що наукове пізнання саме собою не є ні моральним, ні аморальним актом, але йому притаманні потенції, що виявляються у процесі взаємодії творця наукових істин з аксіосферою культури у цілому, не тільки

посилюють увагу на проблемі аксіопотенційності форм духовно-теоретичного, а й актуалізують проблему взаємозумовленості й взаємопотенційності інтралогічного й екстралогічного в структурі форм освоєння реальності в процесі наукового пізнання. У зв'язку з цим, виникають питання: як і в який спосіб можлива раціональність моральності й моральність раціональності ідеї у структурі пізнавального завдання як наукової проблеми? Де і коли цей процес набуває увиразнено форми?

З'ясувати механізм взаємопотенціювання епістемного (інтелектуального) й етичного (морального) в гіпотетичній ідеї можливо, на наш погляд, якщо репрезентувати адекватну гносеологічну ситуацію, що породжує гіпотетичні уявлення або «згорнуті» гіпотези, на підставі яких формулюються і ставляться наукові проблеми по їх обґрунтуванню. Зауважимо, що розкрити природу етичних потенцій або прихованих можливостей чи здатностей гіпотетичної ідеї поза ціннісним аспектом суб'єкт-об'єктного гносеологічного відношення у контексті аксіосфери культури – практично неможливо. Тому методологічною основою даного аспекту дослідження слугуватиме аксіопотенціалістська парадигма [3], яка дозволяє осмислити не тільки епістемний потенціал знання загалом, а й морально-етичну та естетичну вимірність будь-якого духовного феномена. Іншими словами, завдання полягає у тому, щоб показати, як і в який спосіб проявляється етичність раціонального гіпотетичного уявлення у системі форм розвиткового знання та його нормативність у структурі духовно-теоретичного та предметно-практичного освоєння об'єктивної реальності. Об'єктом у нашому дослідженні є гіпотетична ідея у структурі проблеми, а предметом – її морально-етичний потенціал.

Об'єктивною умовою виникнення проблем є встановлена неузгодженість між усталеним парадигмальним знанням і новими фактами у проблемогенній ситуації. Усвідомлення цієї неузгодженості в межах проблемогенної ситуації, яке диктується не тільки потребами суб'єкта пізнавальної діяльності, а й внутрішніми потребами вдосконалення знання, вимагає постановки пізнавальних завдань для усунення цієї неузгодженості через побудову нового знання, шляхом обґрунтування певної ідеї спочатку у формі раціонального гіпотетичного уявлення, а відтак гіпотези і, нарешті, теорії. Конструюючи гіпотетичні раціональні уявлення (ідеї), суб'єкт пізнавальної діяльності потрапляє в ситуацію вибору між конкуруючими ідеями. Інакше кажучи, суб'єкт пізнавального відношення має усвідомити цінність цих раціональних конструктів, щоб переконатися в їхній здатності (валідності) служити засобом побудови нового знання або нового наявного знання. Ціннісні потенції ідеї є визначальними в оцінці потенцій проблеми або пізнавального завдання з її обґрунтування. Потенціал ідеї міститься у змісті гіпотетичного судження. Досвід пізнавальної, науково-дослідної роботи також дає підстави вважати, що в процесі наукового пізнання висувається не одна, а кілька гіпотетичних ідей, на основі яких вибудовується адекватна кількість гіпотез і т.ін. Саме в цьому випадку постає питання: яка із множини запропонованих ідей потенційно епістемно цінна? Відповідь може бути одна: саме та, яка ляже в основу достовірного знання, витримавши випробування в процедурі вибору серед конкуруючих. Отже, ціннісні потенції проблеми на рівні формулювання й постановки є функцією від ціннісних потенцій ідей, які лежать в основі пізнавальних завдань. Щоб гіпотетична ідея або згорнута гіпотеза виконала свою роль, тобто стала осердям майбутньої теорії, вона має задовольняти певні критерії науковості. Ціннісний потенціал або творчий ресурс ідеї забезпечується логіко-гносеологічними, методологічними та загальнонауковими вимогами, що стосуються цієї форми знання. Сконструйована гіпотетична ідея має бути якомога простішою, тобто містити якомога більшу кількість загальних відношень. Попередніми умовами вибору науковогіпотетичних уявлень або «згорнутих» гіпотез, що претендують на пояснення певного фрагмента реальності, є зв'язок цих уявлень з фактами, на основі яких вони виникають; їх внутрішня, логічна несуперечливість, теоретична обґрунтованість, тобто відповідність усталеній парадигмі і простота. Означені критерії засвідчують той факт, що ціннісний потенціал наукової проблеми навіть на етапі її формування і постановки є також функцією від ціннісних потенцій як інтранаукових, так і екстранаукових факторів, що містяться в критеріях оцінки потенцій наукових проблем. Крім цього, дослідник керується також певною системою світоглядних, гносеологічних методологічних, етичних, естетичних та інших настанов. Саме через комплексний критерій оцінки потенцій наукових проблем визначається ступінь цінності проблеми як форми й способу розвитку знання і в такий

спосіб відмежовуються від квазіпроблем та псевдопроблем і, навпаки, цінність проблем визначається ціннісним потенціалом закладених в їхню основу ідей.

Оскільки пізнавальна діяльність цілеусвідомлена і цілеспрямована, то вона набуває морально-етичного змісту. Не істина заради істини, а істина заради блага. У цьому випадку пізнавальна діяльність неминуче набуває морально-етичного змісту, як зазначають І. Фролов і Б. Юдін, незалежно від того, яким чином в тому чи іншому випадку відбувається усвідомлення мети – «шляхом апеляції до логіки розвитку науки, чи то потреб розвитку суспільства, чи до запиту роботодавця, чи якимось інакше, – головне, що акт пізнання занурюється таким чином у ціннісно заряджену, а не ціннісно нейтральну атмосферу» [8, с. 64].

Саме віднесеність наукового пізнання до людини як суб'єкта й об'єкта науки зумовлює розгляд ціннісних аспектів наукового пізнання, його людиномірності та принципів її реалізації. Річ у тім, що наукове пізнання як вид людської діяльності здійснюється людиною, яка прагне зреалізувати весь потенціал своїх можливостей. Крім цього, наукове пізнання є духовною діяльністю конкретного суб'єкта пізнання. Результат пізнання – це нове знання, отримане конкретною людиною як цілісністю, що має здібності до пізнання, яка переслідує певні цілі, має власні зацікавлення, прагнення, наділена волею, має особисті бажання і т. ін. Тому не тільки процес пізнання, а й результат пізнання завжди є людським досягненням і надбанням, людським розв'язанням сформованої, осмисленої і розв'язаної наукової проблеми. Цей процес є творчим від самого початку.

Етичний потенціал гіпотетичної ідеї як зародкової форми можливої теорії репрезентує творчі можливості суб'єкта пізнання. Моральне постає в акті реалізації етичної потенції. Інтелектуалізація моральності гіпотетичних ідей можлива в тому розумінні, що за наявності альтернативних можливостей перевага надається тій ідеї, яка осмислена і перспективна у своїй потенційності. Логіка прийняття моральних рішень зумовлена багатьма факторами, що характеризують суб'єкта пізнавальної діяльності. Вибір серед конкуруючих ідей, породжених у проблемній ситуації, детермінуються як науковими, так і ненауковими факторами або чинниками. Щоправда, розсудок, який формує ідею за принципами і нормами, якими насажений суб'єкт, постійно впадає у суперечності, які можуть репрезентувати апріорність, парадоксальність, антиномічність, тобто поставати у формі адекватних логіко-гносеологічних конфліктів. І це цілком природно, оскільки суперечності між парадигмальним знанням і новими фактами є гносеологічною (і не тільки гносеологічною) умовою формування гіпотетичних ідей, які пройшовши випробування, лягають в основу відповідних форм становлення нового знання або нового в наявному знанні. Це не означає, що вказані форми суперечностей іманентні процесу наукового пізнання в усій його полівимірності. Цінність чи неповноцінність будь-якого знання, його форм чи фрагментів їх прояву, є категоріями відносними і залежать, на нашу думку, від того, наскільки їх зміст відповідає ступеню універсальності як гносеологічних, методологічних та етичних, моральних норм, що історично склалися й накладали свій відбиток у свідомості суспільного суб'єкта. Епістемологічне й моральне чуття самообмежуються або взаємообмежуються, або одне обмежує інше. Саме в цьому випадку, важливою є світоглядна настанова суб'єкта наукової творчості. Цілком вірогідно, що саме рівновага, а не абсолютизація епістемного або етичного моментів у структурі ідеї уможливить, на наш погляд, гуманістичну компоненту науки загалом, як елемента культури, й підсилить аксіологічний потенціал обох. Вказуючи на амбівалентний характер актуалізації ціннісних потенцій науки, осмислення якого переслідує мету компромісного розв'язання антагонізму аксіологічних потенцій у структурі внутрішнього світу вченого, тобто суперечності між любов'ю до істини і повагою до морального закону, М. Марчук цілком слушно зауважує, що в даному випадку було б доречно говорити не про послаблення цінностей, а про ефект їхнього взаєморівноважування, бо синтетична цінність (яка має різні ціннісні параметри), у кінцевому підсумку, завжди вища від «одномірної» [3, с. 170].

Конструюючи раціональні гіпотетичні уявлення або «згорнуті» гіпотези як форми й способи усунення гносеологічних конфліктів між парадигмальним, усталеним знанням і новими фактами, суб'єкт пізнавальної діяльності керується, як правило, гуманними намірами – побудувати на їхній основі систему достовірного теоретичного знання, яке задовольняла б

потреби суспільства. Практична значущість його морального чуття і морального судження постає і акумулюється в потенціях засобів досягнення цілі, в цілепокладанні, що репрезентується імперативною формою наукової проблеми, яка передбачає не тільки процес і форму осягнення сутнього, а й результат його процесу, завдяки вольовій інтенції суб'єкта пізнавального відношення. Вважається, що розвинений суб'єкт пізнання наснажений моральним чуттям. Звісно, якщо ця ознака відсутня або не культивується в суспільстві, колективі професіоналів і т. ін., то за цих обставин неможливо навіть отримати попередню оцінку можливих наслідків від практичних застосувань результатів теоретичного розуму. Так само неможливо локально докорінно з'ясувати внутрішню форму переплетення морального й епістемного, яка відбивається радше на результаті, ніж на процесі наукової творчості.

Будь-який компетентний дослідник, як суб'єкт пізнавальної діяльності, знає про те, що якими б добрими, гуманними намірами він не керувався, навіть практичним імперативом Канта, результати його наукового пошуку – поза його контролем; тобто вони можуть бути використані як для добра, так і для зла. Словом, моральні потенції вченого обмежені, а деякі з дослідників не бажають їх мати. Свідченням цього може слугувати навіть та обставина, що проблеми мотивів моральних імперативів ще не стали предметом регулярних наукових дискусій, конференцій, симпозіумів, конгресів і т. ін. Навіть на питання про те, якою буде ціна нового знання, належна відповідь й досі витає як привид. У цьому контексті не втішає оптимізм А. Пуанкаре, який писав, що «мораль і наука в міру свого розвитку будуть чудово узгоджуватися одна з одною» [7, с. 668], що наука, як діяльність, змінює людину, вона очищує в її душі поле для моральних імпульсів і т. ін. [2, с. 49]. Проте, як це поставатиме у пізнавальному процесі, його етапах і рівнях, можна лише здогадуватися. Якщо ціннісні потенції форм розвитку знання визначаються здатністю самої форми і змісту, які задовольнятимуть строго визначеним епістемним критеріям і естетичним, оскільки суб'єкт творить за законами краси, етичного критерію серед них ми не помічаємо, оскільки він прихований або вплетений у проблему як цілісну форму репрезентації вихідного етапу становлення нового знання.

Потенціал гіпотетичної ідеї залежить від інтраепістемних або інтранаукових факторів, якими постають нормативні вимоги до форм знання, які покликані описувати, пояснювати і прогнозувати об'єктивну реальність, тобто бути істинним знанням про неї. Цілком вірогідно, що моральна компонента як основа етичного ідеалу знання – істини як добра, евентуально прихована у цілепокладанні, яке надає навіть ідеї в гіпотетичній формі моральне виправдання на роль форми, способу й основи мисленевої аналітико-синтетичної діяльності розсудку в напрямі досягнення епістемного ідеалу – Істини як Блага. Хоча діяльність суб'єкта пізнання є цінністю, оскільки орієнтована на істину, проте шлях до об'єктивної істини лежить через переживання суб'єкта пізнання. Для того, щоб ідея виконала свою гносеологічну функцію – стала дійсним способом і формою вираження істотних зв'язків і відношень предметів та явищ об'єктивної реальності у вигляді розгорнутої системи теоретичного знання, вона повинна містити у собі відповідний епістемний, естетичний та етичний потенціал у згорнутому вигляді. Інакше кажучи, ідея мусить бути оцінена тривимірною шкалою цінностей в системі аксіопотенціалістських координат.

Висновок. Морально-етичний вимір гіпотетичної ідеї в структурі наукової проблеми органічно вплетений у контекст дискурсивно-гносеологічного та естетично-чуттєвого компонентів єдиного ціннісного потенціалу інтранаукових й екстранаукових чинників становлення і розвитку наукового знання у процесі пізнавальної діяльності. Етична потенція ідеї у формі теоретичного раціонального уявлення транслюється від проблеми до гіпотези і від останньої до теорії, трансформуючи «моральний закон» в дослідникові, не порушуючи при цьому свободу творчості, за умови, що зацікавлення вченого як особистості співпадають з гуманістичними ідеалами людства. Морально зорієнтована воля до знання, до істини-блага є надійною основою ціннісних орієнтацій суб'єкта пізнавальної діяльності. Тільки гармонічна єдність Істини, Краси і Добра уможливить ціннісний потенціал знання загалом, форм його становлення і розвитку. Цього можна досягти тоді, коли моральна потенція науки зумовлена сумлінням її творців, які в конкретній ситуації здатні мобілізувати усі свої здібності задля здійснення мети або ж, навпаки, неявно стримувати актуалізацію небезпечних потенцій.

Література

1. Вернадський В.И. Размышления натуралиста: В 2-х кн. – Кн.2. Научная мысль как планетарное явление / В.И. Вернадский. – М.: Наука, 1977. – 191 с.
2. Кузнецов Б.Г. Ценность познания / Б.Г. Кузнецов. – М.: Наука, 1975. – 167 с.
3. Марчук М.Г. Ціннісні потенції знання / М.Г. Марчук. – Чернівці: Рута, 2001. – 319 с.
4. Маслікова І.І. Типологізація етичних вчень як метод етичних досліджень / І.І. Маслікова // Гуманітарні студії. – 2012. – № 15. – С. 74-82.
5. Павко А.І. Соціогуманітарні науки в Україні: Стан, проблеми, перспективи / А.І. Павко // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. – 2016. – № 2(12). – С. 46-50.
6. Платонова Э.Н. Этические принципы в научной работе и работе научно-исследовательских организаций / Э.Н. Платонова, И.И. Садовая // Научный вестник Воронежского государственного архитектурно-строительного университета. Серия: социально-гуманитарные науки. – 2016. – № 2(10). – С. 94-100.
7. Пуанкаре А. О науке / Анри Пуанкаре. – М.: Наука, 1990. – 736 с.
8. Фролов И.Т. Этика науки: Проблемы и дискуссии. Изд. 2, перераб. и доп. / И.Т. Фролов, Б.Г. Юдин. – М.: URSS, 2009. – 256 с.

Literatura

1. Vernads'kyu V.Y. Razmyshlenyya naturalysta: V 2-kh kn. – Кн.2. Nauchnaya mysl' kak planetarnoe yavlenye / V.Y. Vernadskyy. – М.: Nauka, 1977. – 191 s.
2. Kuznetsov B.H. Tsennost' poznaniya / B.H. Kuznetsov. – М.: Nauka, 1975. – 167 s.
3. Marchuk M.H. Tsinnisni potentsiyi znannya / M.H. Marchuk. – Chernivtsi: Ruta, 2001. – 319 s.
4. Maslikova I.I. Typolohizatsiya etychnykh vchen' yak metod etychnykh doslidzhen' / I.I. Maslikova // Humanitarni studii. – 2012. – N 15. – S. 74-82.
5. Pavko A.I. Sotsiohumanitarni nauky v Ukrayini: Stan, problemy, perspektyvy / A.I. Pavko // Visnyk Kyivskoho natsional'noho universytetu im. Tarasa Shevchenka. Filosofiya. Politolohiya. – 2016. – N 2(12). – S. 46-50.
6. Platonova Э.Н. Etycheskye pryntsypy v nauchnoy rabote y rabote nauchno-issledovatel'skykh orhanyzatsyy / E.N. Platonova, Y.Y. Sadovaya // Nauchnyy vestnyk Voronezhskoho hosudarstvennoho arkhytekturmo-stroytel'noho unyversyteta. Seryya: sotsyal'no-humanitarnye nauky. – 2016. – N 2(10). – S. 94-100.
7. Puankare A. O nauke / Anry Puankare. – М.: Nauka, 1990. – 736 s.
8. Frolov Y.T. Etyka nauky: Problemy dyskussyy. Yzd. 2, pererab. y dop. / Y.T. Frolov, B.H. Yudyn. – М.: URSS, 2009. – 256 s.

Nataliya Pronyuk-Vozna

Etical potential of «folded» hypothesis

The article is devoted to the problem of comprehending the ethical potential of idea in the form of hypothetical rational notion in the structure of scientific problem in the context of axiopotential paradigm. Problem field covers the whole socio-cultural sphere of modern civilization. Thereby extremely important is the problem of potential ethical fragments of knowledge that fix problematic.

The problem of ethical potential of hypothetical rational ideas or "folded" hypotheses in the structure of scientific problems as the cognitive tasks of their justification by building a fundamentally new knowledge about the subject has become more actual.

Values potency problems on the level of formulation and settings is function of the potential value ideas that underlie cognitive tasks. In order to a hypothetical idea was executed, has become the core of the future theory, it must meet certain scientific criteria. Valuable potential or creative resource of idea which provided by logical and epistemological, methodological and general scientific requirements which relating this form of knowledge.

Valuable scientific potential of the problems even at the stage of its formation and formulation is also a function of the value of scientific potential both internally and externally scientific factors as contained in evaluation criteria of potencies of the scientific problems.

Ethical potency of the ideas in the form of rational theoretical idea to broadcast the problem and the latter hypothesis to theory, transforming the "moral law" to the researcher, without violating the freedom to work, provided that the interest of the scientist as a personality match with the humanistic ideals of humanity.

Keywords: ethical potential, value potential, scientific problem, paradigm, knowledge, morality, hypothesis, ethics, epistemology, logic.

Надійшла до редакції 14.07.2016 р.